

NATUURTOETS

VIERDAAGSE KAMPEMENT

HEUMENSOORD

Ecologie

Rapportage natuurtoets

Vierdaagse kampement Heumensoord

Opdrachtgever	Rijksvastgoedbedrijf Sint Jacobsstraat 200 3511 BT Utrecht
Rapportnummer	1462.006
Versienummer	D2
Status	Eindrapportage
Datum	3 december 2018
Vestiging	Gelderland Fabriekstraat 19c 7005 AP Doetinchem 0314 - 365150 doetinchem@econsultancy.nl
Opsteller	i. [redacted] ter
Paraaf	[redacted] [handwritten signature]
Kwaliteitscontrole	[redacted] er
Paraaf	[redacted] [handwritten signature]

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

Econsultancy werkt volgens een dynamisch kwaliteits- en milieusysteem, zoals beschreven in het kwaliteits- en milieuhandboek. Ons kwaliteits- en milieusysteem is gecertificeerd volgens de eisen in de NEN-EN-ISO 9001 en NEN-EN-ISO 14001.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving ten aanzien van natuurwetgeving. Het onderzoek betreft een momentopname en geeft een inschatting van de geschiktheid van de onderzoekslocatie voor beschermde soorten en het al dan niet voorkomen van soorten. De gebruikte informatie omtrent verspreiding van soorten is deels afkomstig uit de NDFF en mag niet zonder toestemming worden verstrekt aan derden of op enige andere wijze openbaar gemaakt worden. Econsultancy accepteert op voorhand geen aansprakelijkheid ten aanzien van mogelijke beslissingen die de opdrachtgever naar aanleiding van het door Econsultancy uitgevoerde onderzoek neemt.

In het algemeen kan gesteld worden dat een quickscan geldig is voor een periode van 2 tot 3 jaar, tenzij in deze periode de ecologische omstandigheden wezenlijk zijn veranderd en/of de Wet natuurbescherming, dan wel inzichten hieromtrent zijn gewijzigd. Bij uitstel van de uitvoering van een project met meer dan 3 jaar verdient het de aanbeveling de resultaten van de quickscan opnieuw te toetsen.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	1
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	2
2.1	Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving	2
2.2	Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen	4
3	ONDERZOEKSMETHODIEK	5
4	OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING	6
4.1	Zorgplicht	6
4.2	Soortenbescherming	6
5	AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN	7
5.1	Vogels	7
5.2	Vleermuizen	9
5.3	Overige zoogdieren	10
5.4	Reptielen, amfibieën en vissen	11
5.5	Ongewervelden	13
5.6	Vaatplanten	14
6	TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING	15
6.1	Broedvogels	15
6.2	Vleermuizen	15
6.3	Overige zoogdieren	17
6.4	Reptielen	17
6.5	Amfibieën	20
6.6	Overige soort(groep)en	20
7	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	21

1 INLEIDING

Econsultancy heeft van het Rijksvastgoedbedrijf opdracht gekregen voor het uitvoeren van een natuurtoets ter plaatse van het Vierdaagse kampement Heumensoord te Nijmegen.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het gebruik van het terrein tijdens de Nijmeegse Vierdaagse. Gedurende dit evenement wordt het terrein gebruikt als kampement voor deelnemende militairen. De provincie Gelderland heeft aangegeven dat een toetsing van het jaarlijkse gebruik aan de Wet natuurbescherming benodigd is. Hierbij kan het seizoen 2018 worden gebruikt om gegevens omtrent soorten te verzamelen, zodat, indien noodzakelijk, vanaf 2019 een ontheffing kan worden verleend voor eventuele overtredingen van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming.

De natuurtoets heeft als doel in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten aanwezig of te verwachten zijn, die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve invloed kunnen ondervinden door het jaarlijkse gebruik als kampement.

Het onderzoek heeft bestaan uit een quickscan-fase en een aanvullend veldonderzoek naar de aanwezigheid van reptielen en nachtzwaluw. Om een indruk te krijgen van de aard en omvang van het gebruik als kampement is een veldbezoek uitgevoerd tijdens het einde van de opbouwphase.

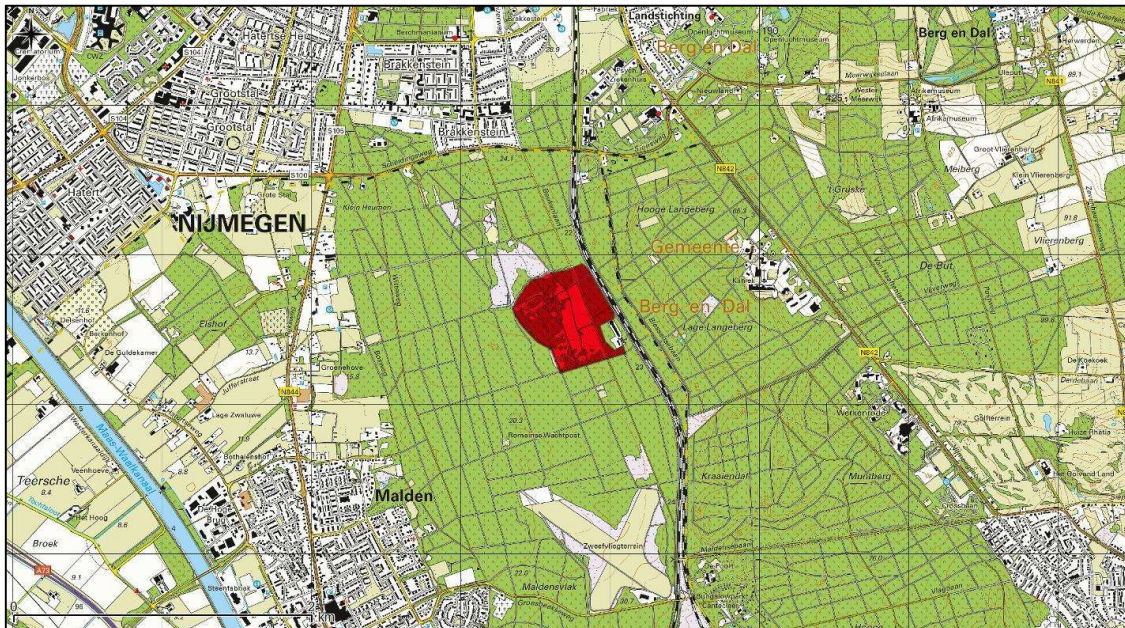
Econsultancy is lid van de branchevereniging "Netwerk Groene Bureaus" en werkt volgens de door het Netwerk opgestelde gedragscode en protocollen. In dat kader verklaart Econsultancy ten behoeve van de onderzoekslocatie niet eerder betrokken te zijn geweest voor ecologische advisering of ecologisch onderzoek.

2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Huidig gebruik onderzoekslocatie en omgeving

De onderzoekslocatie (± 32 ha) betreft Vierdaagse kampement Heumensoord, gelegen circa 3,5 kilometer ten zuiden van de kern van Nijmegen. De grens van de onderzoekslocatie wordt gevormd door het hekwerk dat ten tijde van het gebruik als militair kampement wordt aangebracht.

Volgens de topografische kaart van Nederland, kaartblad 46 A (schaal 1:25.000), zijn de coördinaten van het midden van de onderzoekslocatie $X = 188.750$, $Y = 423.540$.

Figuur 1. Topografische ligging van de onderzoekslocatie.

De onderzoekslocatie betreft een bosgebied met daartussen zandige terreindelen. Het centrale deel bestaat uit een korte vegetatie met vooral pioniersoorten. Rondom het centrale terreindeel bevindt zich een overgangszone met kleine groepjes bomen en solitaire vliegdennen en eiken. De randen van het terrein bestaan uit jong bos met weinig ondergroei. Aan de westzijde heeft het bos een vrij open karakter. Het bos aan de oostzijde is dichter begroeid.

In het terrein is een relatief vochtig deel aanwezig met begroeiing van pitrus. Deze watert af in een kleine poel. De poel is omgeven door een hekwerk.

De Beukenlaan, die door het oostelijk deel van het gebied loopt, bestaat voor een deel uit een laan van oude beuken. Aan de oostzijde ervan zijn enkele korte lanen, eveneens met oude beuken, die doorlopen tot aan de spoorlijn Nijmegen-Venlo.

In figuur 2 is een luchtfoto van de onderzoekslocatie en de directe omgeving weergegeven. De figuren 3 t/m 8 geven een impressie van de onderzoekslocatie, middels foto's die zijn genomen tijdens de veldbezoeken.

Figuur 2. Luchtfoto van de onderzoekslocatie en directe omgeving.

Figuur 3. Centraal terreindeel.

Figuur 4. Verspreid voorkomende solitaire bomen en groepjes bomen.

Figuur 5. Oude beuken langs de Beukenlaan.

Figuur 6. Centraal terreindeel tijdens de opbouwfase.

Figuur 7. Kampement tijdens de opbouwfase.

Figuur 8. Beukenlaan tijdens de opbouwfase.

2.2 Toekomstig gebruik van de onderzoekslocatie en voorgenomen ingrepen

Het middenterrein wordt sinds tientallen jaren als kampement gebruikt voor militairen die deelnemen aan de Nijmeegse vierdaagse. Het gebruik als kampement betreft een periode van ongeveer 10 weken. Dit is de week waarin de vierdaagse plaatsvindt en een periode voor het opbouwen en afbreken van het kampement. Over het algemeen is dit gedurende de periode half juni tot begin augustus.

Het kampement kent jaarlijks min of meer dezelfde inrichting. De meeste tenten voor de legering van manschappen zijn op het centrale terreindeel aanwezig. Aan de randen van het terrein zijn parkeer-voorzieningen en opslagplaatsen aanwezig. De tenten worden geplaatst op klossen, waardoor de vloeren niet op het maaiveld zelf staan. Delen van het terrein worden voorzien van tijdelijke verharding middels metalen- of kunststofplaten. Dit geldt ook voor sommige onverharde aanvoerwegen. Het gehele terrein wordt omheind met een hekwerk. In de bomen langs de aan- en afvoerwegen wordt verlichting aangebracht, alsmede een omroepinstallatie.

3 ONDERZOEKSMETHODIEK

Het onderzoek is uitgevoerd middels het verrichten van een aantal veldbezoeken en een bureauonderzoek. Op deze wijze is inzicht verkregen in de aanwezigheid van geschikt habitat en de daarbij te verwachten beschermde soorten, gesitueerd op of nabij de onderzoekslocatie.

Een oriënterend veldbezoek is afgelegd op 9 mei 2018. Tijdens dit veldbezoek is de gehele onderzoekslocatie, alsmede de directe omgeving beoordeeld. Gedurende het veldbezoek is gelet op de mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten op basis van het aanwezige habitat.

Tijdens het veldbezoek van 9 mei 2018 zijn verspreid over het terrein metalen platen uitgezet ten behoeve van het monitoren van reptielen. Deze platen zijn geïnspecteerd op aanwezigheid van opwarmende dieren. De inspecties hebben plaatsgevonden op 23 mei, 5 juli, 21 augustus en 19 september 2018.

Op 24 mei en 13 juni 2018 zijn tijdens de avondschemering en het begin van nacht veldbezoeken uitgevoerd om de aanwezigheid van nachtzwaluwen vast te kunnen stellen.

Verder is aan de hand van verspreidingsatlassen, andere standaardwerken en op basis van “expert judgement” nagegaan welke bijzondere planten- en diersoorten er voor kunnen komen op de onderzoekslocatie. Actuele verspreidingsgegevens van flora en fauna zijn uit de Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) opgevraagd. Aanvullende gegevens omtrent de aanwezigheid van reptielen zijn verkregen van Natuurbalans, die in opdracht van Natuurmonumenten een monitoring uitvoert, waarbij ook enkele terreindelen grenzend aan het kampement zijn onderzocht.

4 OVERZICHT VAN DE NATIONALE NATUURWETGEVING

Dit hoofdstuk geeft achtergrondinformatie over de natuurwetgeving waaraan de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie wordt getoetst. Er wordt een globale toelichting gegeven ten aanzien van potentiële overtredingen van de Wet natuurbescherming bij de meest voorkomende soorten en soortgroepen. Dit hoofdstuk is niet toegespitst op de situatie op de onderzoekslocatie, maar geeft enkel een beschrijving van de vigerende wetgeving. De Wet natuurbescherming is gericht op:

- het beschermen en ontwikkelen van de natuur, mede vanwege de intrinsieke waarde en het behouden en herstellen van de biologische diversiteit;
- het doelmatig beheren, gebruiken en ontwikkelen van de natuur ter vervulling van maatschappelijke functies;
- het verzekeren van een samenhangend beleid gericht op het behoud en beheer van waardevolle landschappen, vanwege hun bijdrage aan de biologische diversiteit en hun cultuurhistorische betekenis, mede ter vervulling van maatschappelijke functies.

De bevoegdheid voor het verlenen van ontheffingen en vrijstellingen bij soortenbescherming ligt grotendeels bij de provincies. De provincie is bevoegd gezag voor de toetsing van handelingen met mogelijke gevolgen voor beschermde dier- en plantensoorten (de soortenbeschermingsbepalingen) én voor Natura 2000-gebieden (de gebiedenbeschermingsbepalingen). Alleen bij ruimtelijke ingrepen waarmee grote nationale belangen zijn gemoeid, blijft het Rijk bevoegd gezag.

4.1 Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd. Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

In bijlage 1 wordt dit artikel nader toegelicht.

4.2 Soortenbescherming

Bij een quickscan flora en fauna wordt in beeld gebracht of er (potentiële) vaste rust- of verblijfplaatsen aanwezig zijn van de soorten uit de verschillende beschermingsregimes. Vervolgens wordt beoordeeld of de voorgenomen ingreep verstorend kan zijn en of nader onderzoek noodzakelijk wordt geacht.

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In bijlage 1 worden deze artikelen nader toegelicht.

5 AANGETROFFEN EN TE VERWACHTEN BESCHERMDE SOORTEN

Het voorkomen van planten- en diersoorten in een gebied wordt mede bepaald door de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Een soort kan in zijn leefgebied gebruik maken van verschillende plekken om te verblijven. Al deze plekken (biotopen) kunnen een bepaalde functie voor de soort vervullen. In dit hoofdstuk wordt op basis van het aanwezige habitat / verblijfsmogelijkheden samen met verspreidingsgegevens beschreven welke beschermde soorten binnen de onderzoekslocatie kunnen voorkomen. Afhankelijk van de soort wordt ingegaan op de potentiële aanwezigheid van vaste rust- en verblijfplaatsen, foerageergebied en verbindingroutes. Tevens wordt beoordeeld of de voorgenomen plannen een negatief effect kunnen hebben op de mogelijk aanwezige beschermde soorten. In hoofdstuk 6 wordt beschreven welke juridische implicaties dit voor het project heeft.

5.1 Vogels

5.1.1 Broedvogels (nesten jaarrond beschermd)

Er zijn broedvogels waarvan de nesten ook beschermd zijn op het moment dat ze niet voor de voortplanting in gebruik zijn. In bosgebieden kunnen dit zijn: buizerd, sperwer, havik, wespandief, boomvalk en ransuil.

Buizerd

De buizerd is in de omgeving waargenomen en ook tijdens het veldbezoek van 9 mei 2018 is een roepende buizerd gehoord in de omgeving van de onderzoekslocatie. Tijdens het veldbezoek van 9 mei 2018 is de gehele onderzoekslocatie onderzocht op aanwezigheid van horsten van de buizerd. Deze zijn niet aangetroffen. De horsten van buizerds zijn over het algemeen goed zichtbaar, ook tijdens de periode waarin de bomen in blad zijn. Op basis van het ontbreken van waarnemingen van horsten is de aanwezigheid van een broedgeval redelijkerwijs uit te sluiten.

Sperwer

De sperwer is op de onderzoekslocatie en de omgeving waargenomen. Een territorium is in 2015 tijdens een broedvogelmonitoring vastgesteld op 250 meter ten zuidwesten van de onderzoekslocatie (SOVON). Nesten van sperwers zijn moeilijker vast te stellen dan die van grotere roofvogelsoorten. Het habitat op de onderzoekslocatie is grotendeels ongeschikt om te broeden omdat het bos een te open structuur heeft. Het dichter begroeide deel aan de oostzijde van de onderzoekslocatie is intensief onderzocht op aanwezigheid van sporen van gebruik, zoals plukplaatsen, ruipennen en nesten. Deze zijn niet aangetroffen. Gelet op de grootte van het territorium van de sperwer wordt een broedgeval dicht in de buurt van het bekende territorium niet verwacht. Op basis van bovenstaande is een broedgeval van een sperwer binnen de onderzoekslocatie redelijkerwijs uit te sluiten.

Havik

De havik heeft een voorkeur voor aaneengesloten bospercelen met hoge naaldbomen. De nesten zijn vrij eenvoudig op te sporen. Tijdens het veldbezoek van 9 mei 2018 is de gehele onderzoekslocatie onderzocht op aanwezigheid van horsten van de havik. Deze zijn niet aangetroffen. Gelet op het ontbreken van broedhabitat en horsten is de soort als broedvogel binnen de onderzoekslocatie uit te sluiten.

Wespendief

De wespendief is in de omgeving slechts enkele malen overvliegend waargenomen. De soort is als broedvogel echter niet op voorhand uitgesloten. De nesten van de wespendief zijn moeilijk te vinden. De soort is vrij schuw, en begint pas in juni aan het broedseizoen. Aangezien in juni de verstoring op de onderzoekslocatie groot is, wordt een broedgeval binnen de onderzoekslocatie niet wordt verwacht. Een wespendief zal geen nest beginnen in een gebied met veel verstoring.

Boomvalk

Van de boomvalk zijn in de omgeving enkele waarnemingen bekend. Het betreft vooral jagende exemplaren boven de heide ten noordoosten van de onderzoekslocatie. Net als de wespendief begint de boomvalk laat in het seizoen te broeden. Dit is in de periode waarin al sprake is van veel activiteit op het kampement. Een broedgeval van de boomvalk op het terrein van het kampement wordt daarom niet verwacht.

Ransuil

De ransuil maakt veelal gebruik van nesten van kraaiachtigen om te broeden. Tijdens het veldbezoek van 9 mei 2018 zijn geen nesten waargenomen die door de soort in gebruik kunnen zijn. Aangezien het relatief kleine nesten zijn, is de kans aanwezig dat deze door het aanwezige bladerdek gemist zijn. In juni 2018 zijn drie waarnemingen bekend van een bedelend jong van de ransuil. De waarneming zijn afkomstig van de noordzijde van de onderzoekslocatie, langs het pad waar tijdens het kampement het hekwerk wordt geplaatst. Het is niet bekend waar het nest zich heeft bevonden.

De ransuil begint over het algemeen zeer vroeg met broeden. Soms is dit al in februari. De broedduur is 27 dagen. De jongen verlaten na 20 dagen het nest, waarna ze als takkeling zich door de omgeving verplaatsen. Dit is de periode waarin de jongen meestal worden opgemerkt. De waargenomen jongen binnen de onderzoekslocatie zijn niet noodzakelijkerwijs afkomstig van de onderzoekslocatie, maar kunnen ook afkomstig zijn van een nest in de omgeving.

Aangezien de activiteiten op het kampement pas plaatsvinden aan het einde van het broedseizoen van de ransuil is van mogelijke verstoring van een nest geen sprake.

5.1.2 Overige broedvogels

De beplanting op de onderzoekslocatie kan broedgelegenheid bieden aan broedvogelsoorten zoals zanglijster, roodborst, winterkoning en dergelijke. De nesten van deze soorten zijn alleen beschermd op het moment dat ze als zodanig in gebruik zijn.

Specifiek voor het terrein is de aanwezigheid van nachtzwaluw, boompieper en boomleeuwerik. Deze soorten broeden op de grond.

Het habitat op de onderzoekslocatie is weinig geschikt voor de nachtzwaluw, echter gelet op de uitbreidende populatie wordt deze ook in marginale habitats aangetroffen. Naar het voorkomen van de nachtzwaluw is soortgericht onderzoek verricht. Op de avonden van 24 mei en 13 juni 2018 is gezocht naar zingend mannetjes en foeragerende nachtzwaluwen. Op 24 mei werd vanaf 22.30 uur een zingend mannetje gehoord in de bosrand bij het heideveld ten noordwesten van de onderzoekslocatie. Boven de onderzoekslocatie zelf werd geen activiteit waargenomen. Op 13 juni zijn geen waarnemingen van de soort gedaan. Aangenomen mag worden dat er sprake is van een territorium van de nachtzwaluw op het heideveld. Een broedgeval op de onderzoekslocatie kan redelijkerwijs worden uitgesloten.

De boompieper en de boomleeuwerik zijn tijdens meerdere veldbezoeken op de onderzoekslocatie waargenomen. De activiteiten op het kampement zijn vooral aan het einde van het broedseizoen van deze soorten. De periode waarin de jongen in het nest verblijven is bij grondbroeders over het algemeen relatief kort (10-12 dagen). Half juni zullen de grondbroeders de nesten hebben verlaten. Voor de overige broedvogelsoorten geldt dat deze grote jongen zullen hebben rond juni. Over het algemeen neem de verstoringseigenschap af naarmate de vogels grotere jongen hebben.

De broedvogels waarvan het nest in uitzonderlijke gevallen eveneens jaarrond is beschermd, zijn voornamelijk hollenbroeders, zoals spechten en mezen, of makers van grote nesten, zoals ekster en zwarte kraai. De grote beuken hebben veel spechtengaten. Zo zijn onder andere kleine bonte specht en grote bonte specht als broedvogel aanwezig, maar ook veel andere hollenbroeders zoals boomklever, gekraagde roodstaart en bonte vliegenvanger zijn in het gebied waargenomen. De hollenbroeders zijn ten tijde van het evenement veelal uit de jongenfase. Zo werden tijdens het veldbezoek van 23 mei 2018 bedelroepen van een grote bonte specht gehoord op de onderzoekslocatie. Ze zullen niet snel verstoord raken door de activiteiten op het terrein.

5.2 Vleermuizen

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF is de onderzoekslocatie gelegen in een deel van Nederland waar de volgende vleermuissoorten kunnen voorkomen: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis, rosse vleermuis, laatvlieger, gewone grootoorvleermuis, franjestaart, meervleermuis, Brandt's vleermuis, baardvleermuis, bosvleermuis en watervleermuis.

Verblijfplaatsen op de onderzoekslocatie

Met name de beuken langs de Beukenlaan en langs de paden richting de spoorbaan bevatten veel holtes, die in potentie geschikt zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. In 2018 is in één van de holtes een kraamverblijfplaats van gewone/grijze grootoorvleermuizen aangetroffen. Details van deze waarneming, afkomstig uit de NDFF zijn niet beschikbaar. In de omgeving zijn eveneens waarnemingen bekend die indiceren dat er in de omgeving (buiten de onderzoekslocatie) een kolonie rosse vleermuizen aanwezig is. Verder zijn er veel waarnemingen van gewone dwergvleermuizen in de NDFF geregistreerd. Deze soort heeft zijn verblijfplaatsen in bebouwing en zal geen kraamverblijf op de onderzoekslocatie hebben. Vleermuizen zullen overdag weinig hinder hebben van de aanwezigheid van mensen. Echter tijdens het in- en uitvliegmoment kunnen ze hinder ondervinden van licht (zie hoofdstuk 6).

Foerageerhabitat

De onderzoekslocatie zal, gelet op het aanwezige habitat gebruikt kunnen worden door in de omgeving verblijvende vleermuizen als gewone dwergvleermuis, laatvlieger en grootoorvleermuizen om te foerageren. Door het tijdelijke gebruik als kampement zal het aanbod van foerageermogelijkheden niet in het geding komen. De vleermuizen kunnen nog steeds in het terrein foerageren en indien ze hinder ondervinden is in de directe omgeving voldoende geschikt foerageerhabitat voor vleermuizen aanwezig.

Vliegroutes

Vleermuizen maken veelal gebruik van lijnvormige (donkere) landschapselementen als houtsin-gels, beken en lanen om zich te verplaatsen tus-sen verblijfplaatsen en foerageergebieden. Het is zeer aannemelijk dat de Beukenlaan fungeert als vliegroute voor vleermuizen, afkomstig van de bebouwde kom van Nijmegen die in het bos en boven de heide willen foerageren. Daarnaast hebben de bomen langs de laan zelf een (moge-lijk) verblijfsfunctie, zodat de laan tijdens het in- en uitvliegmoment in gebruik is door vleermui-zen. Op hun vliegroute zijn vleermuizen gevoelig voor licht dat direct in de vliegrichting schijnt. Aangezien er langs de Beukenlaan felle verlich-ting wordt aangebracht tijdens het evenement is het mogelijk dat een vliegroute voor vleermuizen wordt verstoord (zie hoofdstuk 6).

Figuur 9. Eén van de verlichtingspunten die in beuken langs de Beukenlaan is aangebracht. De felle verlichting schijnt in de vliegrichting van vleermuizen en mogelijk op in- of uit-vliegopeningen van verblijfplaatsen.

5.3 Overige zoogdieren

Alle zoogdieren in Nederland zijn beschermd. Voor sommige algemeen voorkomende soorten geldt een provinciale vrijstelling bij ruimtelijke ontwikkeling. Op deze wijze is er onderscheid te maken in streng beschermde en minder streng beschermde soorten.

Volgens verspreidingsgegevens van de NDFF en Broekhuizen et. al. (2016) ligt de onderzoekslocatie binnen het verspreidingsgebied van de volgende streng beschermde grondgebonden zoogdieren: boommarter, steenmarter, wild zwijn, eekhoorn en das.

Streng beschermde soorten

Van de boommarter zijn in de NDFF geen waarnemingen bekend uit de omgeving. Geschikt verblijf-plaatsen, zoals grote nesten(horsten), holen van zwarte specht of takkenhopen zijn tijdens het veld-bezoek van 9 mei 2018 niet aangetroffen. Ook voor de steenmarter (die wel in het gebied is waarge-nomen) zijn op de onderzoekslocatie geen geschikte verblijfsmogelijkheden.

Van het wild zwijn zijn in de afgelopen 10 jaar enkele waarnemingen bekend (met name sporen). De soort zal vanuit het aangrenzende Reichswald regelmatig in de omgeving voorkomen, maar valt voor zover bij Econsultancy bekend onder een 0-stand, zodat exemplaren veelal binnen korte termijn wor-den afgeschoten.

Van de eekhoorn zijn veel waarnemingen bekend, met name langs de Beukenlaan. Verblijfplaatsen in boomnesten of in holle bomen zijn te verwachten op de onderzoekslocatie. Van verstoring door aan-wezigheid van mensen zal echter geen sprake zijn. De soort is weinig storingsgevoelig. Verstoring kan aan de orde zijn als de nestopening in een holle beuk wordt aangelicht (zie hoofdstuk 6).

Waarnemingen van de das in de directe omgeving ontbreken. De soort komt in de omgeving echter wel voor. De onderzoekslocatie is door het ontbreken van reliëf en vermoedelijk door de harde grondslag (grof zand met grind) ongeschikt als vaste rust- en verblijfplaats door dassen. Tijdens het veldbezoek zijn op de onderzoekslocatie en de directe omgeving eveneens geen loop- of eetsporen, latrines en/of wissels aangetroffen die duiden op de aanwezigheid en/of het gebruik van de onderzoekslocatie door de das. Verstoring ten aanzien van de das als gevolg van de activiteiten is niet aan de orde.

Licht beschermde soorten

De onderzoekslocatie vormt geschikt habitat voor een aantal soorten grondgebonden zoogdieren. Het gaat daarbij om algemene soorten als egel, ree en vos.

Er zijn geen hollen van vossen aangetroffen tijdens het oriënterend veldbezoek van 9 mei 2018 of één van de overige veldbezoeken.

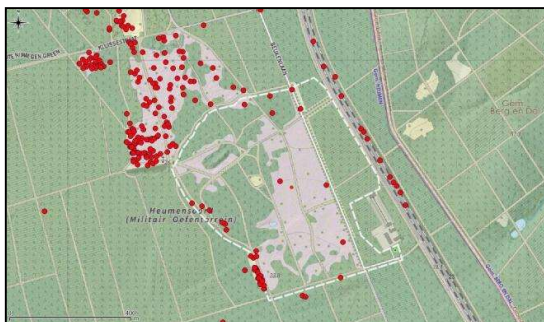
Reeën maken gebruik van het terrein om te foerageren en om te drinken. Van de soort zijn meerdere waarnemingen en sporen aangetroffen. Door het plaatsen van een hekwerk wordt het kampement onbereikbaar voor reeën. Het hekwerk is gedurende een korte periode aanwezig. Aanbevolen wordt om het insluiten van dieren te monitoren en het uitsluiten van met name de gelegenheid tot drinken zo kort mogelijk te houden (zie hoofdstuk 6).

5.4 Reptielen, amfibieën en vissen

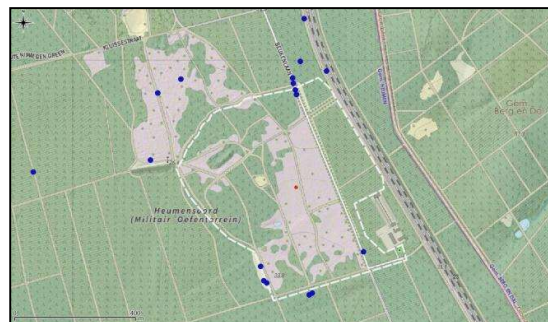
Reptielen

Volgens gegevens van de NDFF zijn er in de afgelopen 10 jaar in de directe omgeving van de onderzoekslocatie de volgende streng beschermde reptielen waargenomen: hazelworm, zandhagedis en levendbarende hagedis (éénmalige waarneming buiten begrenzing van de onderzoekslocatie). Verder is er een waarneming van een ruïnehagedis ten buiten de begrenzing van de onderzoekslocatie. De ruïnehagedis is geen inlandse soort.

De nadruk van de waarnemingen van de zandhagedis ligt op de heideterreinen langs de onderzoekslocatie. Op de onderzoekslocatie zelf zijn ook enkele exemplaren waargenomen (zie figuur 10). Ook de hazelworm is regelmatig waargenomen, vooral langs de randen van het gebied. Tijdens het veldbezoek van 9 mei 2018 werd een zandhagedis waargenomen op het noordelijk deel van het gebied. Deze locatie is eveneens bekend van een eerdere waarneming. Het habitat ter plaatse bestaat uit een kleine open plek, ontstaan door kap van enkele bomen.

Figuur 10. Waarnemingen zandhagedis 2008-2018 (NDFF).

Figuur 11. Waarnemingen hazelworm 2008-2018 (NDFF)

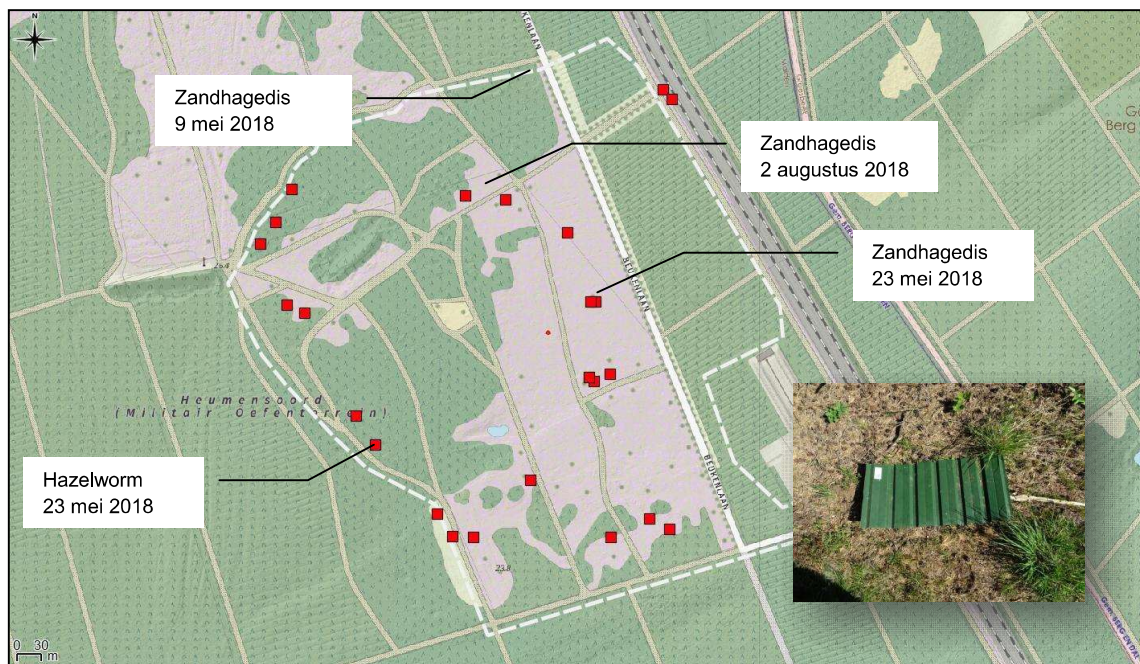
De waarnemingen van de zandhagedis op het centrale terrein (het zandige deel) zijn afkomstig uit 2009 en 2014. De soort werd op basis van het matig geschikte habitat (vrijwel geen structuur) op voorhand niet verwacht. Om te verifiëren of nog steeds zandhagedissen aanwezig zijn in het terrein heeft in de zomer van 2018 monitoring plaatsgevonden met de zogenaamde plaatjes methode. De platen zijn uitgezet op 9 mei 2018 en tot aan september 2018 viermaal geïnspecteerd.

De locaties van de plaatjes (24 stuks) zijn weergegeven in figuur 12. De eerste inspectie heeft plaatsgevonden op 23 mei 2018. Op het centrale deel van het terrein werd een zandhagedis aangetroffen onder een plaat die in de nabijheid van een trafo-huisje was gesitueerd. In het halfopen terrein aan de westzijde van het terrein werd een hazelworm gezien.

De tweede inspectie vond plaats op 5 juli 2018. Op dat moment was de opbouw van het kampement al in volle gang. De platen langs de spoorbaan waren niet meer bereikbaar vanwege het hekwerk. Alle overige platen konden worden weergevonden en worden geïnspecteerd. Er werden geen reptielen gevonden onder de platen.

De derde inspectie op 2 augustus 2018 leverde nog een waarneming van een zandhagedis op aan de noordzijde van het terrein. De inspectie vond plaats nadat het terrein door defensie was opgeruimd. Daarbij zijn 15 platen verdwenen, waaronder vrijwel alle platen die op het centrale terrein waren neergelegd.

De resterende 9 platen zijn op 19 september 2018 voor de laatste maal geïnspecteerd. Er werden geen reptielen meer aangetroffen.

Figuur 12. Waarnemingen in seizoen 2018 (Econsultancy, platenonderzoek). Uitsnede voorbeeld toegepaste metalen plaat.

Uit het bureauonderzoek en het aanvullend veldonderzoek blijkt dat binnen de begrenzing van het kampement zowel de zandhagedis als de hazelworm voorkomen. Voor de hazelworm geldt dat de voortplantingsplekken zich in het beboste terrein bevinden en dat de waarnemingen vooral betrekking hebben op dieren die opwarmen langs de bosranden en bermen van wegen en paden. Voor de zandhagedis geldt dat het om individuen aan de rand van de populatie op de heideterreinen in de omgeving betreft. Het habitat op de onderzoekslocatie zelf is marginaal geschikt, maar voldoende om verspreid voorkomen en mogelijk voortplanting mogelijk te maken. De effecten die het gebruik als kampement op de soorten kan hebben is het doden of verwonden door intensief gemotoriseerd verkeer (zie hoofdstuk 6).

Amfibieën

Volgens gegevens van de NDFF zijn op en rondom de onderzoekslocatie in de afgelopen 10 jaar de volgende soorten waargenomen: Alpenwatersalamander, kleine watersalamander, gewone pad en bruine kikker. Strenger beschermde soorten zoals kamsalamander en rugstreeppad zijn in de omgeving niet waargenomen en worden op grond van het habitat ook niet verwacht.

De Alpenwatersalamander en kleine watersalamander stellen weinig eisen aan het voorplantingswater en komen naar verwachting voor in de poel op de onderzoekslocatie en in poelen in de omgeving. Ook de gewone pad en bruine kikker kunnen zich voortplanten in de poel. Alpenwatersalamanders leven de eerste 3 jaar van hun leven in landfase. De larven kruipen vanaf half juni uit het voorplantingswater en leven daarna vooral in de beboste terreindelen. Het voorplantingsseizoen van de kleine watersalamander is voornamelijk in april en begin mei. De larven komen later het land op dan die van de Alpenwatersalamander.

De activiteiten op het kampement is buiten de periode van de paddentrek. De kans op doden of verwonden van amfibieën door gemotoriseerd verkeer is niet erg groot. Jonge watersalamanders zullen vooral richting het bos trekken en niet over het centrale zandige terreindeel. Het is echter niet uit te sluiten dat er slachtoffers vallen onder amfibieën vanwege de verkeersbewegingen in de periode juni-augustus (zie hoofdstuk 6).

Vissen

Vanwege het ontbreken van geschikt oppervlaktewater op de onderzoekslocatie kan deze soortgroep buiten beschouwing worden gelaten. Aangenomen wordt dat de poel op de onderzoekslocatie vrij van vis is, gelet op de waarnemingen van de Alpenwatersalamanders.

5.5 Ongewervelden

Libellen

Er zijn slechts enkele libellensoorten die binnen de Wet natuurbescherming een strenge bescherming genieten. Deze zijn voor wat betreft hun verspreiding gebonden aan specifieke habitateisen, die veelal alleen in natte natuurgebieden zijn te vinden. Op de onderzoekslocatie is geen geschikt voortplantingswater voor libellen. Beschermde soorten zijn op de onderzoekslocatie niet te verwachten. De waarnemingen die in omgeving bekend zijn betreffen algemene soorten als paardenbijter, platbuik, steenrode heidelibel en grote keizerlibel.

Dagvlinders

Beschermde dagvlinders stellen specifieke eisen aan het voortplantingshabitat. Bij het habitat is het belangrijk dat aan de eisen van alle stadia van de vlindersoort wordt voldaan. Voor de beschermde soorten in Nederland geldt dat deze veelal gebonden zijn aan zeldzame waardplanten, die vaak alleen in natuurterreinen zijn te vinden. Geschikte waardplanten voor beschermde vlindersoorten als sleedoornpage (sleedoorn), iepenpage (iep) en kleine ijsvogelvlinder (kamperfoelie) zijn op de onderzoekslocatie niet aanwezig. Het is uitgesloten dat er binnen de onderzoekslocatie geschikt habitat aanwezig is voor een (deel)populatie van een beschermde vlindersoort.

Overige soorten

Overige beschermde soorten, zoals vliegend hert, zijn op de onderzoekslocatie niet waargenomen. Wel is er door Natuurmonumenten een aantal stobben begraven langs de Beukenlaan, om te proberen habitat voor de soort te creëren. De activiteiten op het kampement zijn niet van invloed op de soort.

De rode bosmier is sinds het inwerking treden van de Wet natuurbescherming niet meer beschermd. Er zijn diverse nesten van deze soort in het beboste deel van het terrein aanwezig. Deze worden door activiteiten op het kampement echter niet beïnvloed.

Figuur 13. Kunstmatig aangelegd habitat voor het vliegend hert.

5.6 Vaatplanten

De begroeiing op het centrale terrein waar jaarlijks het kampement wordt opgezet verdwijnt als gevolg van betreding en het aanbrengen van tijdelijke verharding vrijwel geheel. Tijdens het veldbezoek op 9 mei 2018 werd een zeer korte vegetatie aangetroffen met vooral eenjarige soorten als schapenzuring, liggend walstro, kleine klaver en klein vogelpootje. Op het terrein zijn waarnemingen bekend van de grondster. Deze soort komt voor op de Rode Lijst met als status kwetsbaar. Het betreft een pionierssoort die juist profiteert van de specifieke omstandigheden die door het jaarlijkse gebruik zijn ontstaan. Beschermde soorten uit de Wet natuurbescherming zijn niet op de onderzoekslocatie waargenomen. Als gevolg van de activiteiten wordt de vegetatie op het centrale terrein ieder jaar teruggezet in de pioniersfase. In de extreem droge zomer van 2018 is dit effect naar verwachting nog sterker aanwezig geweest dan in andere jaren.

Figuur 14. Beeld van de vegetatie in mei 2018.

Figuur 15. Beeld van de vegetatie in de extreem droge zomer van 2018.

6 TOETSING AAN SOORTENBESCHERMING

Als gevolg van de voorgenomen ingreep op de onderzoekslocatie kunnen er overtredingen van verbodsbepalingen uit soortbeschermingsparagrafen uit de Wet natuurbescherming optreden. In dit hoofdstuk wordt beschreven voor welke soorten er sprake is van dreigende overtreding van de Wet natuurbescherming en of met eenvoudige maatregelen overtreding is te voorkomen. Verder wordt beschreven voor welke soorten een vervolgtraject noodzakelijk is, bijvoorbeeld omdat toetsing van de ingreep aan de Wet natuurbescherming op basis van de huidige onderzoeksinspanning niet mogelijk is, en wat de eventuele consequenties zijn ten aanzien van ontheffingen.

6.1 Broedvogels

6.1.1 Jaarrond beschermde broedvogels

Jaarrond beschermde nesten zijn op de onderzoekslocatie niet aangetroffen of te verwachten. Mogelijk dat een ransuil op de onderzoekslocatie broedt, deze soort is echter aan het einde van het broedseizoen ten tijde van het gebruik als kampement. De jongen van de ransuil zijn in juni in takkelingsstadium en kunnen zich bij eventuele verstoring verplaatsen. Negatieve effecten zijn daardoor niet te verwachten.

6.1.2 Algemene broedvogels

Voor de algemene broedvogelsoorten die op de onderzoekslocatie zijn te verwachten geldt dat de nesten zich in de opgaande begroeiing bevindt en de meeste soorten aan het einde van hun broedperiode zijn ten tijde van het kampement. Voor holenbroeders en grondbroeders, die op de onderzoekslocatie voorkomen geldt dit eveneens. De nachtzwaluw, die een relatief laat broedseizoen kent heeft een territorium nabij de onderzoekslocatie maar zal niet op de onderzoekslocatie zelf broeden. Negatieve effecten op deze soort worden niet verwacht.

6.2 Vleermuizen

De grote beuken met spechtenholen op de onderzoekslocatie is in principe geschikt als verblijfplaats voor vleermuizen en zijn als zodanig ook in gebruik. De verlichting die in de Beukenlaan wordt aangebracht tijdens het evenement kan versturend werken als deze op de in- en uitvliegopening van een verblijfplaats is gericht. Bovendien schijnt de verlichting mogelijk in de vliegrichting van een vliegroute. Ook dit kan versturend werken op vleermuizen die vanuit de bebouwde kom het gebied in trekken om te foerageren.

Alle vleermuissoorten zijn opgenomen in bijlage IV van de EU-Habitatrichtlijn, diersoorten van communautair belang die strikt moeten worden beschermd. Vleermuizen worden ook benoemd in Bijlage II van de conventie van Bonn.

In onderhavig geval vindt er mogelijk verstoring plaats. Beschadigen, vernielen of wegnemen, zoals bedoeld in artikel 3.5 lid 4 is mogelijk aan de orde, indien de verlichting leidt tot het verlaten van een verblijfplaats. Of dit daadwerkelijk het geval is, is met onderhavig onderzoek niet aangetoond. Verstoring is echter eenvoudig te voorkomen, door de verlichting van het kampement middels lager geplaatste armaturen uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is zal aanvullend onderzoek plaats moeten vinden naar de effecten van de huidige verlichting.

De aanpassing van de verlichting zal zodanig moeten zijn dat er langs de Beukenlaan een donkere “baan” overblijft waar vleermuizen gebruik van kunnen maken om langs te vliegen (figuur 16). De vleermuizen maken naar verwachting gebruik van de zone onder de kronen. Bij het merendeel van de laan is sprake van krooncontact, waardoor er voor vleermuizen een veilige vliegroute ontstaat.

Figuur 16. Door het plaatsen van verlichting op palen met naar beneden gerichte armaturen, ontstaat een donkere baan onder de boomkronen waar vleermuizen langs kunnen vliegen zonder hinder te ondervinden van het licht.

6.3 Overige zoogdieren

Verblijfplaatsen van zoogdieren worden niet aangetast als gevolg van de activiteiten. Wel bestaat de kans dat reeën tijdens het evenement binnen het hekwerk worden opgesloten. Ook is er gedurende een korte periode geen toegang tot de poel. Er zijn in de omgeving meerdere poelen die door dieren gebruikt kunnen worden om te drinken. Aanbevolen om het hek pas te sluiten op het moment dat dit daadwerkelijk voor veiligheidsdoeleinden noodzakelijk is. In de opbouwfase kan op enkele punten het hekwerk worden open gelaten zodat grote zoogdieren de kans krijgen het gebied te verlaten. In figuur 17 zijn de belangrijkste routes voor reeën richting de poel weergegeven. In droge jaren kan overwogen worden om buiten de hekken extra drinkplaatsen voor wild aan te brengen.

Figuur 17. Meest belangrijke routes voor reeën richting de poel

6.4 Reptielen

De werkzaamheden kunnen verstorend werken voor hazelwormen of zandhagedissen die zich op de onderzoekslocatie bevinden. Door de werkzaamheden kunnen dieren gewond raken of worden gedood als gevolg van het intensieve gemotoriseerd verkeer dat in de opbouwfase in het terrein aanwezig is.

Zandhagedis

De zandhagedis komt in het terrein sporadisch voor. Een exemplaar is aangetroffen nabij een trafohuisje. Dit dier heeft slechts een klein leefgebied. Opgemerkt wordt dat de vloer van de tenten die nabij het territorium van de zandhagedis worden opgezet, ruim boven het maaiveld staan. De tenten leveren voor de zandhagedis feitelijk extra schuilmogelijkheden.

Figuur 18. Territorium van een zandhagedis nabij een trafo-gebouwtje.

Figuur 19. De tenten worden op houten sokkels geplaatst. Onder de tenten ontstaat schuilgelegenheid voor zandhagedissen.

De kans op het doden of verwonden is voor zandhagedissen niet erg groot omdat de soort zich vooral in de omgeving van begroeiing bevindt en zandhagedissen zich zeer snel kunnen verplaatsen. De zandhagedissen die op het centrale terrein voorkomen kunnen worden beschouwd als een uitloper van de populatie die zich op het aangrenzende heideterrein bevindt. Negatieve effecten op de exemplaren binnen het kampement zullen daardoor geen negatieve gevolgen voor de (lokale) staat van instandhouding van de soort hebben.

Hazelworm

Voor hazelwormen geldt dat deze zich veel minder snel verplaatsen en bovendien extra kwetsbaar zijn omdat wegbermen en bosranden vaak worden gebruikt om op te warmen. Hierdoor zijn de dieren vaak het slachtoffer van fietsers, mountainbikers of zelfs wandelaars. Het leefgebied van de hazelworm bestaat uit open bossen, bosranden, heide, houtwallen, struwelen etc. Dit betekent dat de wijde omgeving van het kampement geschikt leefgebied vormt. Het doden van enkele individuen zal daardoor niet van invloed zijn op de (lokale) staat van instandhouding van de soort.

Beschermingsregime

Zowel de zandhagedis als de hazelworm zijn beschermd volgens het regime van paragraaf 3.3 van de Wet natuurbescherming. Het is volgens artikel 3.10 lid a verboden dieren opzettelijk te doden. Hierbij gaat Econsultancy er vanuit dat met opzettelijk ook voorwaardelijke opzet wordt bedoeld. In onderhavig geval is er sprake van voorwaardelijke opzet, aangezien kan worden verwacht dat het intensief rijden met voertuigen in een natuurgebied waar de genoemde soorten voorkomen, tot slachtoffers kan leiden.

Mitigatie

Het is niet mogelijk om het doden en verwonden van reptielen geheel te voorkomen. Er kan een aantal maatregelen worden getroffen die de kans op het doden vermindert. Door Natuurmonumenten is langs de bosranden op sommige plekken een afscheiding met korte palen gemaakt. Hierdoor wordt voorkomen dat er onnodig door de bosranden wordt gereden. Dergelijke maatregelen kunnen worden uitgebreid langs de opgaande vegetatie op het middenterrein. Hierdoor wordt enerzijds voorkomen dat voertuigen dicht langs de plekken rijden waar reptielen zich kunnen ophouden en anderzijds wordt voorkomen dat het leefgebied verder "afkalft". Daarnaast kan worden afgesproken dat er geen materialen worden opgeslagen op begroeide terreindelen, maar dat dit enkel op de zandige gebiedsdelen wordt gedaan. Op deze wijze kunnen de plekken met begroeiing als "steppingstones" worden beschermd tegen verdere erosie (zie figuur 22).

Figuur 20. Voorbeeld van vegetatie (braamstruweel) waar reptielen zich onder kunnen verschuilen.

Figuur 21. Lage paaltjes voorkomen het onnodig rijden langs bosranden waar hazelwormen zich kunnen ophouden.

Figuur 22. Belangrijkste "steppingstones" voor zandhagedissen in het centrale terreindeel.

Aangezien het doden of verwonden van hazelwormen en zandhagedissen niet geheel is te voorkomen is een ontheffing van artikel 3.10 lid a van de Wet natuurbescherming noodzakelijk.

6.5 Amfibieën

De werkzaamheden kunnen verstorend werken voor amfibieën die zich op de onderzoekslocatie bevinden. Door de werkzaamheden kunnen dieren gewond raken of worden gedood. Het opbouwen van het kampement zal niet onder bestendig beheer en onderhoud vallen, zodat ook voor de licht beschermde soorten als bruine kikker, gewone pad, kleine watersalamander en Alpenwatersalamander artikel 3.10 lid 1a van toepassing is. Uit navraag bij de provincie Gelderland is gebleken dat het jaarlijks opstellen van het kampement kan worden beschouwd als ruimtelijke ontwikkeling en zodoende een vrijstellingsregeling van kracht is. Een ontheffing voor artikel 3.10 lid 1 is daarom niet noodzakelijk. Voor deze soorten is de zorgplicht van kracht.

6.6 Overige soort(groep)en

Overtredingen van de Wet natuurbescherming ten aanzien van beschermde soorten behorend tot de overige soortgroepen zijn wegens het ontbreken van geschikt habitat/verblijfsmogelijkheden, op basis van verspreidingsgegevens, de aanwezigheid van voldoende alternatieven en/of gezien de aard van de ingreep in dit geval niet aan de orde.

7 SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Econsultancy heeft in opdracht van het Rijksvastgoedbedrijf een natuurtoets ter plaatse van het terrein van Vierdaagse kampement Heumensoord.

Het onderzoek is uitgevoerd in het kader van het gebruik van het terrein tijdens de Nijmeegse Vierdaagse. Gedurende dit evenement wordt het terrein gebruikt als kampement voor deelnemende militairen.

Het onderzoek heeft tot doel om in te schatten of er op de onderzoekslocatie planten- en diersoorten, gebieden of houtopstanden aanwezig zijn die volgens de Wet natuurbescherming een beschermde status hebben en die mogelijk negatieve gevolgen kunnen ondervinden door de voorgenomen ingreep. Voor het onderzoek is gebruik gemaakt van verspreidingsgegevens van de afgelopen 10 jaar, aangevuld met soortgericht onderzoek naar reptielen (middels platenmethode) en nachtzwaluwen.

Het middenterrein wordt sinds tientallen jaren als kampement gebruikt voor militairen die deelnemen aan de Nijmeegse vierdaagse. Het gebruik als kampement betreft een periode van ongeveer 10 weken. Dit is de week waarin de vierdaagse plaatsvindt en een periode voor het opbouwen en afbreken van het kampement. Over het algemeen is dit gedurende de periode half juni tot begin augustus.

Het kampement kent jaarlijks min of meer dezelfde inrichting. De meeste tenten voor de legering van manschappen zijn op het centrale terreindeel aanwezig. Aan de randen van het terrein zijn parkeervoorzieningen en opslagplaatsen aanwezig. De tenten worden geplaatst op klossen, waardoor de vloeren niet op het maaiveld zelf staan. Delen van het terrein worden voorzien van tijdelijke verharding middels metalen- of kunststofplaten. Dit geldt ook voor sommige onverharde aanvoerwegen. Het gehele terrein wordt omheind met een hekwerk. In de bomen langs de aan- en afvoerwegen wordt verlichting aangebracht, alsmede een omroepinstallatie.

De aanwezigheid van geschikt habitat op de onderzoekslocatie voor de verschillende soorten en soortgroepen is weergegeven in tabel I.

Tabel I. Overzicht geschiktheid onderzoekslocatie voor soortgroepen en te nemen vervolgstappen

Soortgroep		Geschikt habitat	Ingreep verstorend	Nader onderzoek	Ontheffings-aanvraag	Bijzonderheden / opmerkingen*
Broedvogels	algemeen	ja	nee	nee	nee	activiteiten vinden plaats aan het einde van het broedseizoen van de meeste soorten. Laat broedende soorten zullen zich niet vestigen.
	jaarrond beschermd	ja	nee	nee	nee	geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Ransuil mogelijk aanwezig, doch tijdens gebruik als kampement al in takkelingenfase.
Vleermuizen	verblijfplaatsen	ja	mogelijk	nee	overtreding te voorkomen	aanpassen verlichting, lage armaturen toepassen
	foerageergebied	ja	nee	nee	nee	voldoende uitwijkmogelijkheden
	vliegroutes	mogelijk	mogelijk	nee	overtreding te voorkomen	aanpassen verlichting, lage armaturen toepassen
Grondgebonden zoogdieren		ja	nee	nee	nee	hekwerk zo laat mogelijk geheel afsluiten, in droge jaren drinkplaatsen aanleggen buiten het hekwerk.

Amfibieën	ja	mogelijk	nee	ja	amfibieën die zich in de poel voortplanten kunnen worden aangereiden.
Reptielen	ja	ja	nee	ja	ontheffing noodzakelijk voor doden en verwonden zandhagedis en hazelworm. Mitigatie mogelijk.
Vissen	nee	nee	nee	nee	-
Libellen en dagvlinders	ja	nee	nee	nee	geen streng beschermde soorten te verwachten
Overige ongewervelden	nee	nee	nee	nee	habitat voor vliegend hert is kunstmatig aangebracht, geen negatieve effecten door kampement te verwachten.
Vaatplanten	nee	nee	nee	nee	geen streng beschermde soorten te verwachten

* Wijzigingen in het planvoornemen kunnen van invloed zijn op de uitkomst van het onderzoek.

Conclusie

Gelet op de gevonden en te verwachten ecologische waarden en het beoogde gebruik is de verwachting dat de mogelijke effecten op reptielen dusdanig zijn dat er geen gevolgen voor de staat van instandhouding aan de orde is. Het betreft voor zandhagedis minder geschikt leefgebied dan de directe omgeving, waar zich een populatie bevindt. Voor de hazelworm geldt dat deze kwetsbaar is als het gaat om aanrijdingen. Aangezien het gehele omliggende bosgebied als leefgebied kan worden beschouwd is de staat van instandhouding voor deze soort evenmin in het geding. Door enkele mitigerende maatregelen kan het aantal slachtoffer geminimaliseerd worden. Voor het niet te vermijden doden of verwonden van exemplaren dient een ontheffing te worden aangevraagd. Voor de overige te verwachten soorten amfibieën geldt de zorgplicht.

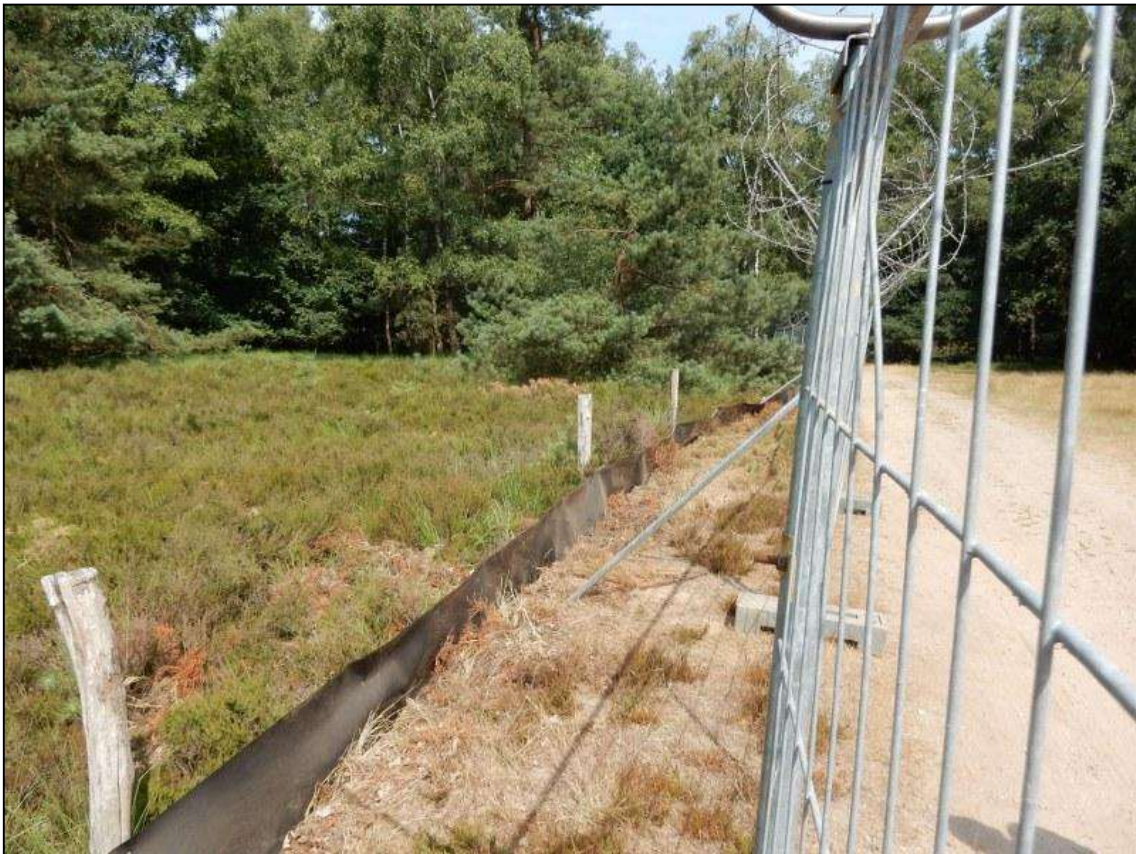
Tabel II. Overzicht soorten en artikelen waarvoor ontheffing noodzakelijk is.

Soort	Artikel	Motivatie
Zandhagedis	Artikel 3.10 lid a	mitigatie mogelijk, geheel vermijden van doden of verwonden niet
Hazelworm	Artikel 3.10 lid a	mitigatie mogelijk, geheel vermijden van doden of verwonden niet

Vrijblijvend advies

Tijdens de opbouwfase is langs de westelijke rand van het terrein een amfibieënscherm geplaatst. Het is bij Econsultancy niet geheel bekend op wiens initiatief dit is gedaan en met welk doeleinde. Mogelijk dat het plaatsen van het scherm geïntroduceerd is ten tijde van het gebruik van het terrein voor de opvang van asielzoekers. Destijds was de weg verhard, hetgeen het risico op aanwezigheid van opwarmende reptielen vergroot.

Het scherm zal geplaatst zijn om te voorkomen dat reptielen richting het kampement trekken. Het scherm is echter dusdanig geplaatst dat de overgangszone tussen de heide en het aangrenzende pad niet meer beschikbaar is voor reptielen. Deze zone maakt echter wel deel uit van het functionele leefgebied. Dergelijke zones worden gebruikt om op te warmen. Daarnaast is het plaatsen van schermen alleen raadzaam in combinatie met het wegvangen van exemplaren binnen het kampement. Econsultancy adviseert om geen schermen te plaatsen.

Figuur 23. Door plaatsing van amfibieënscherm is er voor reptielen geen toegang meer tot de overgangszone tussen de heide en het zandpad. Deze zone wordt gebruikt om op te warmen en vormt zodoende onderdeel van het functioneel leefgebied. Daarnaast is het plaatsen van schermen alleen raadzaam in combinatie met wegvangen van exemplaren uit het kampement.

Econsultancy
Doetinchem, 3 december 2018

GERAADPLEEGDE BRONNEN

Ministerie van Economische Zaken 2016. Soortenbescherming bij ruimtelijke ingrepen. Lees hier wat de Wet natuurbescherming daarover regelt. Versie 1.3, december 2016. Ministerie van Economische Zaken, Den Haag.

Nationale Database Flora en Fauna (NDFF), uitvoerportaal; <https://ndff-ecogrid.nl>, zoekgebied Heumensoord, periode 2008-2018

Broekhuizen, S., K. Spoelstra, J. Thissen, K. Canters, & J. Buys 2016. Atlas van de Nederlandse zoogdieren - Natuur van Nederland 12. Naturalis Biodiversity Center & EIS Kenniscentrum Insecten en andere ongewervelden, Leiden.

Bijlage 1 toelichting verbodsbepalingen Wet natuurbescherming

Zorgplicht

Het eerste artikel in de Wet natuurbescherming heeft betrekking op de zorgplicht en heeft betrekking op het voorkomen of beperken van schade aan soorten en gebieden, voor zover deze niet middels overige verbodsbepalingen zijn gereguleerd (zie tabel III). Het gaat daarbij in de praktijk vooral om minder streng beschermde soorten, waarbij het onnodig doden, verwonden of beschadigen dient te worden vermeden.

Tabel III. Zorgplicht

Artikel 1.11. Zorgplicht	
1.	Een ieder neemt voldoende zorg in acht voor Natura 2000-gebieden, bijzondere nationale natuurgebieden en voor in het wild levende dieren en planten en hun directe leefomgeving.
2.	De zorg houdt in elk geval in dat een ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat door zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen kunnen worden veroorzaakt voor een Natura 2000-gebied, een bijzonder nationaal natuurgebied of voor in het wild levende dieren en planten:
a)	dergelijke handelingen achterwege laat, dan wel,
b)	indien dat achterwege laten redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
c)	voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen, deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt.

Overtreding van de zorgplicht is niet strafbaar gesteld; "de zorgplicht kan wel door toepassing van bestuursdwang worden gehandhaafd". Deze formulering van de zorgplicht brengt met zich mee dat wanneer men een bepaalde handeling wilt verrichten die gevolgen voor natuurwaarden zou kunnen hebben, men zich daaraan voorafgaand op de hoogte stelt van de aanwezige natuurwaarden, de kwetsbaarheid ervan en de mogelijke gevolgen daarvoor van het voorgenomen handelen. De zorgplicht is te allen tijde van toepassing, ook al vindt er geen overtreding van een verbodsbepaling plaats. Indien er aanleiding is maatregelen te nemen ten aanzien van de zorgplicht, zal dat voor het betreffende beschermde natuurgebied en de betreffende soortgroep in deze rapportage worden aangegeven.

Soortenbescherming

De Wet natuurbescherming onderscheidt beschermingsregimes voor soorten op grond van internationale verdragen, aangevuld met soorten die vanuit een nationaal oogpunt beschermd worden. Hierdoor zijn er in de Wet natuurbescherming drie verschillende verbodsartikelen per categorie soorten;

- soorten van de Vogelrichtlijn (*artikel 3.1*);
- soorten van de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn (*artikel 3.5*);
- andere soorten (*artikel 3.10*).

In tabel IV t/m VI worden deze artikelen nader toegelicht.

Tabel IV. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.1 Wet natuurbescherming

Artikel 3.1. Soorten van de Vogelrichtlijn	
1.	Het is verboden opzettelijk van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn te doden of te vangen.
2.	Het is verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te vernielen of te beschadigen, of nesten van vogels weg te nemen.
3.	Het is verboden eieren van vogels als bedoeld in het eerste lid te rapen en deze onder zich te hebben.
4.	Het is verboden vogels als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te storen.
5.	Het verbod, bedoeld in het vierde lid, is niet van toepassing indien de storing niet van wezenlijke invloed is op de staat van instandhouding van de desbetreffende vogelsoort.
Toelichting	
Alle inheemse vogelsoorten in Nederland vallen onder de Vogelrichtlijn. De Vogelrichtlijn is een richtlijn vanuit de Europese Unie uit 1979 en heeft betrekking op de instandhouding van alle natuurlijk in het wild levende vogelsoorten op het Europese grondgebied van de Lidstaten waarop het Verdrag van toepassing is. De lijst met soorten is niet limitatief.	

Tabel V. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.5 Wet natuurbescherming

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn	
1.	Het is verboden in het wild levende dieren van deze soorten in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2.	Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3.	Het is verboden eieren van dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4.	Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van deze dieren te beschadigen of te vernielen.
5.	Het is verboden planten van soorten uit de Habitatrichtlijn of het Verdrag van Bern in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.
Toelichting	
Het gaat bij artikel 3.5 over in het wild levende dieren van verschillende soortgroepen. In de wet wordt voor vogelsoorten uit bijlage II van het verdrag van Bern geen uitzondering gemaakt. Van de vogelsoorten die in Nederland voorkomen is hieronder een selectie gemaakt. Van de overige soortengroepen zijn alle soorten genoemd.	
Soorten	
Planten	drijvende waterweegbree, groenknolorchis, kruipend moerasscherm, zomerschroeforchis
Zoogdieren	bever, hamster, hazelmuis, lynx, Noordse woelmuis, otter, wolf, wilde kat
Walvisachtigen	bruinvis, bultrug, butskop (hille), dwergpotvis, dwergvinvis, gestreepte dolfin, gewone dolfin, gewone spitsdolfijn, gewone vinvis, griend, grijze dolfin, kleine zwaardwalvis, narwal, Noordse vinvis, orka, potvis, spitsdolfijn van Gray, tuimelaar, walrus witflankdolfijn, witsnuitdolfijn, witte dolfin
Vleermuizen	Bechsteins vleermuis, bosvleermuis, Brandts vleermuis, franjestaart, gewone baardvleermuis, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, grijze grootoorvleermuis, grote hoefijzerneus, grote rosse vleermuis, ingekorven vleermuis, kleine dwergvleermuis, kleine hoefijzerneus, laatvlieger, meervleermuis, mopsvleermuis, Noordse vleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis, vale vleermuis, watervleermuis
Amfibieën	boomkikker, geelbuikvuurpad, heikikker, kamsalamander, knoflookpad, poelkikker, rugstreeppad, vroedmeesterpad
Reptielen	dikkopschildpad, gladde slang, Kemps' zeeschildpad, lederschildpad, muurhagedis, soepschildpad, zandhagedis
Vissen	houting, steur
Vlinders	apollovlinder, boszandoog, donker pimpinelblauwtje, grote vuurvlinder, moerasparelmoervlinder, monarchvlinder, pimpinelblauwtje, teunisbloempijlstaart, tijmblauwtje, zilverstreephooibeestje
Libellen	bronslibel, gaffellibel, gevlekte witsnuitlibel, groene glazenmaker, mercurwaterjuffer, Noordse winterjuffer, oostelijke witsnuitlibel, rivierrondbout, sierlijke witsnuitlibel
Insecten	brede geelrandwaterroofkever, gestreepte waterroofkever, heldenbok, juchtleerkever, oeveraas, vermiljoenkever
Overig	Bataafse stroommossel, platte schijfhoren

Artikel 3.5. In het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn

Vogels	appelvink, baardman, beflijster, bergeend, bergfluit, bijeneter, blauwborst, blauwe kiekendief, boerenwaluw, bontbekplevier, bonte strandloper, bonte vliegenvanger, boomklever, boomkruiper, boompieper, boomvalk, bosrietzanger bosruiter, bosuil, braamsluiper, brandgans, bruine kiekendief, buizerd, casarca, Cetti's zanger, draaihals, duinpieper, dwergmeeuw, dwergster, Engelse kwikstaart, Europese kanarie, fitis, fluit, geelgors, gekraagde roodstaart, gele kwikstaart, geoorde fuut, glanskop, goudhaan, grasmus, graspieper, graszanger, grauwe kiekendief, grauwe klauwier, grauwe vliegenvanger, griel, groene specht, groenling, grote bonte specht, grote gele kwikstaart, grote karekiet, grote stern, grote zilverreiger, havik, heggemus, hop, huiswaluw, ijsvogel, kerkuil, klapekster, klein waterhoen, kleine barmseis, kleine bonte specht, kleine karekiet, kleine plevier, kleine zilverreiger, kleinste waterhoen, kluut, kneu, koolmees, koereiger, kraanvogel, krekeltzanger, kortsnavelboomkruiper, kruisbek, kuifmees, kwak, kwartelkoning, lepelaar, matkop, middelste bonte specht, nachtegaal, Noordse stern, oehoe, oeverloper, oeverpieper, oeverwaluw, ooievaar, orpheusspotvogel, paapie, pestvogel, pimpelmees, poelruiter, porseleinhoen, purperreiger, putter, ransuil, rietgors, rietzanger, rode wouw, roerdomp, roodborst, roodborsttapuit, roodhalsfuut, rouwkwikstaart, sijs, slangenarend, slechtvalk, smelleken, snor, sperwer, spotvogel, sprinkhaanzanger, steenuil, steltkluut, strandplevier, taigaboomkruiper, tapuit, tijtjaf, torenvalk, tuinfluit, velduil, visarend, visdief, vuurgoudhaan, wespandief, wiewaai, winterkoning, witbandkruisbek, witte kwikstaart, witwangster, nachtwaluw, woudaap, zeearend, zwarte mees, zwarte ooievaar, zwarte roodstaart, zwarte specht, zwarte stern, zwarte wouw, zwartkop, zwartkopmeeuw
--------	--

Tabel VI. Verbodsbepalingen en toelichting Artikel 3.10 Wet natuurbescherming

Artikel 3.10. Andere soorten		
Het is verboden om:		
- In het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel A1, bij deze wet, opzettelijk te doden of te vangen. - De vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in onderdeel a opzettelijk te beschadigen of te vernielen. - Vaatplanten van de soorten, genoemd in de bijlage, onderdeel B2, bij deze wet, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen, af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.		
Toelichting		
Het gaat bij artikel 10 om in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers. Dieren zijn opgenomen in bijlage onderdeel A1. Planten zijn opgenomen in bijlage onderdeel B2 van de Wet natuurbescherming. Voor een aantal zoogdieren, amfibieën en reptielen geldt per provincie een vrijstelling onder bepaalde voorwaarden. Dit verschilt per provincie. De betreffende soorten zijn aangegeven met een sterretje. Daarnaast is het mogelijk dat sommige provincies ook 'eigen' beschermde soorten hanteren, als aanvulling op het landelijke.		
Soorten		
Dieren	Zoogdieren	aardmuis*, boommarter, bosmuis*, bunzing*, damhert, das, dwergmuis*, dwergspitsmuis*, edelhert, eekhoorn*, egel*, eikelmuis, gewone bosspitsmuis*, gewone zeehond, grote bosmuis, grijze zeehond, haas*, hermelijn*, huisspitsmuis*, konijn*, molmuis, ondergrondse woelmuis*, ree*, rosse woelmuis*, steenmarter*, tweekleurige bosspitsmuis*, veldmuis*, veldspitsmuis, vos*, waterspitsmuis, wezel*, wild zwijn, woelrat*
	Amfibieën	Alpenwatersalamander, bruine kikker*, gewone pad*, kleine watersalamander*, meerkikker*, middelste groene kikker*, vinpootsalamander, vuursalamander
	Reptielen	adder, hazelworm*, levendbarende hagedis*, ringslang
	Vissen	beekdonderpad, beekprik, elrits, gestippelde alver, grote modderkruiper, kwabaal
	Dagvlinders	aardbeivlinder, bosparelmoevlinder, bruin dijkopje, bruine eikenpage, donker pimpernelblauwtje, duinparelmoevlinder, gentiaanblauwtje, grote parelmoevlinder, grote vos, grote vuurvlinder, grote weerschijnvlinder, iepenpage, kleine heivlinder, kleine ijsvogelvlinder, kommavvlinder, pimpernelblauwtje, sleedoornpage, spiegelklokje, veenbesblauwtje, veenbesparelmoevlinder, veenhooibeestje, veldparelmoevlinder, zilveren maan
	Libellen	beekrombout, bosbeekjuffer, donkere waterjuffer, gevlekte glanslibel, gewone bronlibel, hoogveenglanslibel, Kempense heidelibel, speerwaterjuffer
	Overige soorten	Europese rivierkreeft, vliegend hert
Planten		akkerboterbloem, akkerdoornzaad, akkerogentroost, bekierde ogentroost, berggamander, bergnachtsorchis, blaasvaren, blauw guichelheil, bokkenorchis, bosboterbloem, bosdravik, brave hendrik, brede wolfsmelk, breed wollegras, bruinrode wespenorchis, dennenorischis, dreps, echte gamander, franjengentiaan, geelgroene wespenorchis, geplooid vrouwenmantel, getande veldsla, gevlekt zonneroosje, glad biggenkruid, gladde zegge, groene nachtorchis, groensteel, groot spiegelklokje, grote bosaardbei, grote leeuwenklauw, honingorchis, kalkboterbloem, kalketrip, karthuiseranjier, karwijselie, kleine ereprijs, kleine schorseneer, kleine wolfsmelk, klauwenklokje, knollathyrus, knolspirea, korensla, kranskarwij, kruipijm, lange zonnedaauw, liggende ereprijs, moerasgamander, muurbloem, naakte lathyrus, naaldenkervel, pijlscheefkalk, roggelelie, rood peperboompje, rozenkransje, ruw pazelzaad, scherpkruid, schubvaren, schubzegge, smalle raai, spits havikskruid, steenbraam

Volgens artikel 3.31 zijn de verboden, bedoeld in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10 niet van toepassing op handelingen die zijn beschreven in en aantoonbaar worden uitgevoerd overeenkomstig een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode en die plaatsvinden in het kader van bestendig beheer, bestendig gebruik, of ruimtelijke ontwikkeling of inrichting.

Houtopstanden

De bescherming van houtopstanden onder conform hoofdstuk 4 van de Wet natuurbescherming heeft als doel om het aanwezige areaal bos in Nederland te behouden. Onder houtopstanden vallen alle zelfstandige eenheden van bomen, boomvormers of struiken van een oppervlakte van tien are of meer of rijbeplanting die meer dan twintig bomen omvat.

Binnen de Wet natuurbescherming zijn op houtopstanden de artikelen van toepassing die zijn opgenomen in tabel VI.

Tabel VII. Bescherming houtopstanden in de Wet natuurbescherming

Artikel 4.1	De artikelen uitgezonderd artikel 4.6 zijn niet van toepassing op: a) Houtopstanden binnen de bij besluit van de gemeenteraad vastgestelde grenzen van de bebouwde kom; b) Houtopstanden op erven of in tuinen; c) Fruitbomen en windschermen om boomgaarden; d) Naaldbomen, kennelijk bedoeld om te dienen als kerstbomen, indien niet ouder dan twintig jaar; e) Kweekgoed; f) Wegbeplantingen, beplantingen langs waterwegen en eenrijige beplantingen langs landbouwgronden bestaande uit wilgen en populieren; g) het dunnen van een houtopstand; h) uit populieren, wilgen, essen of elzen bestaande beplantingen die kennelijk zijn bedoeld voor de productie van houtige biomassa, indien zij: 1. ten minste eens per tien jaar worden geoogst; 2. bestaan uit minstens tienduizend stoven per hectare per beplantingseenheid, zijnde een aangeesloten beplanting die niet wordt doorsneden door onbeplante stroken breder dan twee meter, en 3. zijn aangelegd na 1 januari 2013.
Artikel 4.2	1. Het is verboden een houtopstand geheel of gedeeltelijk te vellen of te doen vellen, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, zonder voorafgaande melding daarvan bij gedeputeerde staten. 3. Gedeputeerde staten kunnen het vellen van houtopstanden telkens voor ten hoogste vijf jaar verbieden ter bescherming van bijzondere natuur- of landschapswaarden.
Artikel 4.3 lid 1 en 2	Ingeval een houtopstand geheel of gedeeltelijk is geveld, met uitzondering van het periodiek vellen van griend- of hakhout, of anderszins teniet is gegaan, draagt de rechthebbende zorg voor het op bosbouwkundig verantwoorde wijze herbeplanten van dezelfde grond binnen drie jaar na het vellen of tenietgaan van de houtopstand. De rechthebbende vervangt binnen drie jaar na de herbeplanting, bedoeld in het eerste lid, herbeplanting die niet is aangeslagen.
Artikel 4.4 lid 1	De artikelen 4.2, eerste en derde lid, en 4.3, eerste en tweede lid, zijn niet van toepassing op: het vellen van houtopstanden en herbeplanten op een wijze die is beschreven in en aantoonbaar wordt gerealiseerd overeenkomstig een door Onze Minister goedgekeurde gedragscode. het vellen van houtopstanden ter uitvoering van een instandhoudingsmaatregel of een passende maatregel in het kader van natuurontwikkeling en -beheer
Artikel 4.5	Gedeputeerde staten kunnen ontheffing verlenen van artikel 4.3, eerste en tweede lid, ten behoeve van herbeplanting op andere grond, indien de herbeplanting voldoet aan bij provinciale verordening gestelde regels.

Bijlage 2 Verklarende woordenlijst

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/NNN hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/NNN, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen oplopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Wet natuurbescherming is bedoeld om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Wet natuurbescherming een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Projectplan

Een projectplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Wet natuurbescherming. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Wet natuurbescherming significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Voortplantingsplaats of rustplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Wet natuurbescherming omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kan sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

